

Andana
editorial
www.andana.net

 vagó de versos

Poemes per descobrir el món

Miquel Juan Garcia
dibuixos de **Cristina Duran**

Vagó de versos Guia didàctica

Elaborada per
Margarida Castellano

Poemes per descobrir el món

Autor: **Miquel Juan Garcia**

Dibuixos: **Cristina Duran**

Andana Editorial, Algemesí, 2011

Col·lecció: «Vagó de versos», núm. 1

Format: 20 × 16 cm, 52 pàgines. Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre

Edat: a partir de 6 anys

Un poema a temps és la manera més bona per a saber els noms dels vents, uns quants oficis i uns quants instruments musicals o com és la pluja matinera. Perquè si mesclem ritme i paraules aconseguim un elixir màgic per a despertar la memòria i el coneixement.

La poesia a l'escola: una eina imprescindible

La col·lecció «Vagó de versos» ajuda els infants a jugar amb la llengua i a convertir-se en creadors lingüístics

La poesia es defineix com l'art del llenguatge que expressa, segons unes lleis mètriques, una idea, un sentiment, etc., als quals cada poeta vol donar alhora un valor propi i universal, per tal de commoure amb la força de les paraules. Si bé quan pensem en poesia pensem en un gènere elevat i, potser, difícil d'entendre, hem de prendre consciència que, en realitat, el gènere poètic ha acompanyat la nostra societat des de ben bé els seus inicis. De fet, fins fa ben poc, tots estàvem en contacte amb la poesia des del mateix bressol fins a l'hora de la mort, gràcies a una tradició oral poètica que, en forma de cançons, refranys, dites o endevinalles, omplia les nostres vivències i quefers diaris.

La col·lecció «Vagó de versos»

Des d'Andana Editorial som conscients que la poesia no pertany només a les classes de llengua i literatura, sinó que ha d'omplir tots els racons de l'escola i és per això que hem creat la col·lecció «Vagó de versos», col·lecció que pretén posar a l'abast d'infants, joves i mestres una poesia quotidiana, interdisciplinària i de bellesa formal, amb la qual jugar, gaudir i descobrir.

Entenem la poesia com una eina creativa, en el doble vessant de lectors i productors de poemes, i per això creiem fermament que hauria d'estar present a l'escola des de la primera infància, per tal d'acostumar els infants a escoltar, llegir, recitar i escriure poemes. En una idea: familiaritzar-los, gràcies al contacte directe, amb la veu poètica.

Els llibres que componen la col·lecció estan acompanyats d'unes guies didàctiques que fan un

homenatge a la importància del joc i el descobriment en el procés d'aprenentatge: el joc amb les paraules, amb els sons, amb els conceptes... I és que el joc sorprèn i, alhora, emociona, pel que té de capacitat de comunicar, de fer participar l'altre.

Beneficis de la poesia

Jugar amb les paraules és més que un joc i, en aquest sentit, cal recordar les paraules del poeta Gabriel Celaya: «La poesia és una arma carregada de futur». Si volem infants que pensen amb llibertat, hem d'ajudar-los també a jugar amb la llengua i a convertir-los en creadors lingüístics. I per a assolir aquest objectiu, el gènere poètic és el més adient. No hem d'oblidar que, tal com afirma Margarida Prats,¹ les veus de la poesia han esdevingut el punt de partida de la nostra formació literària. A partir del plaer d'escoltar ritmes i jocs de paraules i de la joia de repetir-los, hem anat fent-los nostres mentre creàvem vincles afectius i socials.

Aconseguir dir embarbussaments amb rapidesa, trobar la solució a endevinalles, cantar cantarelles mentre es juga o fer fugir la por a la nit amb cançons adreçades a les bestioles de l'imaginari col·lectiu, són accions que formen part de la nostra vida i que, a més, aporten als infants un pòsit de referents literaris. Aprenen que la paraula poètica els permet fer una altra mirada al món i acompanya els nadons des del món sensorial i els jocs, fins als sentiments i els interrogants sobre la vida.

La col·lecció «Vagó de versos» fa una aposta per acostar als infants i joves eixes eines per a descobrir i interpretar el món, i ho fa des del llenguatge i la temàtica quotidiana dels poemes de Miquel Juan Garcia, la bellesa i la sensibilitat dels versos de Fina Girbés i l'aproximació a la poesia quotidiana de l'imprescindible Vicent Andrés Estellés. I és que, partint de la convicció que la poesia mai

¹ PRATS I RIPOLL, M., «La poesia per a infants. Estat de la qüestió en llengua catalana», *Caplletra*, 46, 2009.

no camina deslligada de la nostra trajectòria vital, hem dissenyat unes propostes didàctiques interdisciplinàries i originals que ajuden els estudiants a desenvolupar les competències necessàries per a gojar, mitjançant el joc i la descoberta, de la llengua, de la literatura i de la vida.

L'autor

Miquel Juan (Xàtiva, 1960) és mestre i professor de música. Actualment dirigeix l'Orquestra Salvador Giner i la Coral Giner de la Societat Coral el Micalet de València i l'Orfeó de Massanassa.

Ha publicat contes per a xiquets (*El tresor del Castell de Xàtiva* i *La cova de la mà negra de l'Alcúdia de Crespins*) i bona cosa de poesia en llibres de festes de diversos pobles i ciutats. A banda d'escriure articles especialitzats de música culta, té una llarga trajectòria en el camp de la composició musical; arreu del món s'han estrenat obres seues, hi destaca la cantata escènica *Ibn Yubayr de Medina Xàteva*, al Festival de Nits al Castell de Xàtiva, la música per a l'espectacle de dansa *Agua de arroz*, el poema simfònic i ballet *Els dies de la vida* i la suite *Mediterrània* per a orquestra.

També ha creat una vasta obra vocal que forma part del repertori de prestigioses corals, i un centenar de cançons per a solistes. La seua obra musical es basteix, en bona part, de l'obra poètica, eix vertebrador de la seua trajectòria i de la seua vida.

La il·lustradora

Cristina Duran (València, 1970) és llicenciada en Belles Arts en l'especialitat de Dibuix i fou beca Erasmus a la Universitat de Middlesex. Es dedica professionalment a la il·lustració i al còmic des del 1993, any en què va obrir, amb Miguel À. Giner Bou, La GRUA estudio (<http://lagruaestudio.com>).

En l'àmbit de la il·lustració treballa per a agències de publicitat, estudis de disseny gràfic i institucions públiques i privades. Però, sobretot, centra la seua activitat en el sector editorial, com ara en Andana editorial, i en altres editorials com Barcanova, Lynx, Tàndem, Planeta, Bromera, Voramar o Santillana.

És coautora, junt amb Miguel À. Giner Bou, de la novel·la gràfica *Una posibilidad entre mil* (Sins Entido, 2009). L'any 2010, l'editorial Dargaud la va publicar també a França amb el títol *Uneix chance sud un million* i ha sigut finalista del Premio Nacional de Cómic 2010 que atorga el Ministeri de Cultura i segon premi en el 1r Trophée «Les BDs qui font la différence».

Ha sigut presidenta de l'Associació Professional d'Il·lustradors de València i membre de la junta directiva de la Federació d'Associacions d'Il·lustradors Professionals i de la junta fundadora de l'European Illustrator Forum.

Suggeriments metodològics i d'animació lectora

Tot seguit hi ha uns quants suggeriments que podeu fer servir per a treballar el llibre *Poemes per descobrir el món* i per a fer que el vostre alumnat s'engresque a llegir encara més i conega i descobrisca més coses relacionades amb els temes que es tracten en els poemes.

Com ja sabeu, el llibre està compost per cinc parts –«Els vents», «La natura», «La música», «Els oficis» i «El cos»– en les quals la temàtica dels poemes està relacionada. Les propostes d'activitats que hi ha en acabant també estan dividides en eixes cinc parts per a treballar en cada una una part del llibre.

Els vents

Els poemes inclosos en aquesta primera part presenten als xiquets els noms dels vents i les característiques més importants que tenen. A banda de les activitats que hi ha, podem ensenyar als alumnes refranys i dites relacionats amb cada vent (en podem trobar molts, entre altres llocs, en el DCVB).

Per a fer l'activitat de completar la rosa dels vents (activitat 3), és convenient que abans els n'ensenyem una. Per exemple, en l'adreça següent n'hi ha una amb una explicació breu de cada vent: www.gencat.cat/toponimia/interactiu/index.htm.

La natura

Els poemes parlen, esclar, de la natura, però de la que ens envolta, de l'arena, el sol, la lluna o la pluja, és a dir, d'elements que els alumnes reconeixen. A l'aula, ens poden ajudar a estudiar fenòmens naturals, com ara els eclipsis, les tronades o el cicle de l'aigua.

En l'activitat 10 han de dibuixar com és la lluna en cada fase. Per a facilitar-los la tasca podem fer que mirin el recurs didàctic «Per què canvia la lluna?» (www.edu365.cat/primaria/muds/natural/lluna/index.htm#), en què hi ha una animació de les fases de la lluna.

També pot ser-nos útil per a treballar els poemes d'aquesta part el disc *Més Musiqueries* de Dani Miquel, ja que té una cançó dedicada al sol i a la lluna, que és el que més li agrada en el món. Podem fer que la canten tots junts.

Una altra activitat complementària és fer ploure amb les mans. Els demanem que es colpegen amb un dit la palma de la mà, perquè parega que plou un poc. Però si els demanem que es colpegen amb dos dits,

plou un poc més i, amb tres, més encara! A partir d'ací els podem engrescar per intentar fer entre tots una bona tronada a classe: comencem a poc a poc i fem que caiguen més i més gotes!

Per a tancar l'apartat dels poemes sobre la natura és interessant fer-los veure algun vídeo sobre el cicle de l'aigua, com ara l'animació *Revolution: Life Cycle of a Drop of Water* de Chris Turner, Helen Friel i Jess Deacon (<http://vimeo.com/59026775>), que és ben entenedora.

La música

Amb els poemes d'aquesta part del llibre els xiquets aprendran més sobre els instruments musicals, els sons que tenen i els gèneres musicals. La música és important per al poble, ja que ens acompanya els dies de festa i, de més a més, diu molt de la història i la cultura d'un poble. Els valencians i les valencianes tenim la sort de gaudir de bandes de música, orquestres i corals i de festes en què la música és part imprescindible.

Per a treballar aquesta part hi ha un fum de recursos que podem fer servir. En el recurs web «Instruments musicals» (www.xtec.cat/~dmarchan/instru/instru.htm) es poden escoltar tots els instruments que apareixen en els poemes de Miquel Juan, i molts més.

I us recomanem que en treballar els poemes de cada instrument faciliteu als alumnes que escolten una peça característica, com les que hi ha tot seguit (hi ha molts vídeos i arxius sonors en Internet, n'hem triat uns quants). Per a l'oboé, «Gabriel's Oboe» d'Ennio Morricone (www.youtube.com/watch?v=oag1Dfa1e_E&feature=related); per a la trompeta un tema de jazz (www.youtube.com/watch?v=rnpQZ_gGY68&feature=related); per als instruments de vent, una versió ben particular

del cànon Pachelbel de Pagagnini de la companyia de teatre Yllana (www.youtube.com/watch?v=4er9XjsrBtw), i per a la dolçaina, una versió de la Muixeranga amb la Banda Simfònica d'Algemesí (www.youtube.com/watch?v=8xTVOTiKOEY). Per a cloure el treball sobre la música, podem fer-los veure una animació de l'òpera *Pere i el llop*, de Prokofiev (www.youtube.com/watch?v=dmUhlSWYWL4).

Els oficis

És ben important que els alumnes somien què volen ser de grans. Per això, és convenient que es treballen els oficis, per tal d'acostar-nos al món laboral i desmuntar prejudicis de gènere pel que fa a faenes d'homes o de dones. També és important que reflexionen sobre les professions que han desaparegut i per a fer-ho es pot fer un debat sobre perquè ha desaparegut l'ofici de carreter.

En l'activitat 2, en la qual, a partir del poema «Bomber», n'han de fer un altre amb la professió que volen tindre de grans, els podem ajudar en els darrers versos dient-los que pensen en coses que es fan en eixa faena, les eines que s'utilitzen o les raons perquè els agrada.

Abans de fer les activitats sobre el poema «Forner», convé que els alumnes vegem algun vídeo sobre com es fa el pa. N'hi ha molts en YouTube, de forns tradicionals, industrials, i de diferents tipus de pa.

A banda de les activitats que hi ha en el material per a l'alumne, es pot fer tot un seguit d'activitats col·lectives, a partir dels poemes, com les següents:

- Joc de mímica: un alumne escenifica una professió i la resta l'ha d'endevinar.
- La vareta màgica: sona música, la mestra o el mestre porta una bossa amb cartolines de diferents professions i tots ballen a ritme de la música; la mestra o el mestre reparteix cartolines amb professions i, en parar la música, toca amb la vareta un alumne, el qual ha de representar la professió que li ha tocat.
- Fer un mural amb fragments dels poemes del llibre i dibuixos de cada una de les professions.

El cos

I, finalment, per a treballar els poemes relacionats amb el cos, entre tots poden crear un mural a partir de dibuixos fets amb les mans, i així es treballen de manera interdisciplinària, no només les parts del cos, sinó també els animals, les estacions de l'any o la natura. Podeu trobar unes quantes idees en el blog «E is for EXPLORE!» (<http://eisforexplore.blogspot.com.es/2012/01/abc-handprints.html>). També poden dibuixar-se l'ombra i marcar-hi les parts del cos.

Material per a l'alumnat²

FITXA DE LECTURA

Títol de l'obra:

Autor:

Dibuixos de:

ANDANA EDITORIAL

Col·lecció: **Núm.:**

Any de publicació: **Pàgines:**

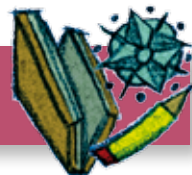
1. Escriu els noms de cada part del llibre i explica sobre què tracta cada una.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Tria els poemes de cada part que t'hagen agradat més i explica per què.

1.
.....
2.
.....
3.
.....
4.
.....
5.
.....

² Andana Editorial autoritza la reproducció d'aquest material amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció ni la transmissió sota cap forma ni per cap mitjà electrònic o mecànic del llibre al qual fan referència aquestes activitats.

Activitats complementàries

Els vents

1. Segons els poemes, quin vent és un poc dolent? Explica per què.

.....

.....

.....

.....

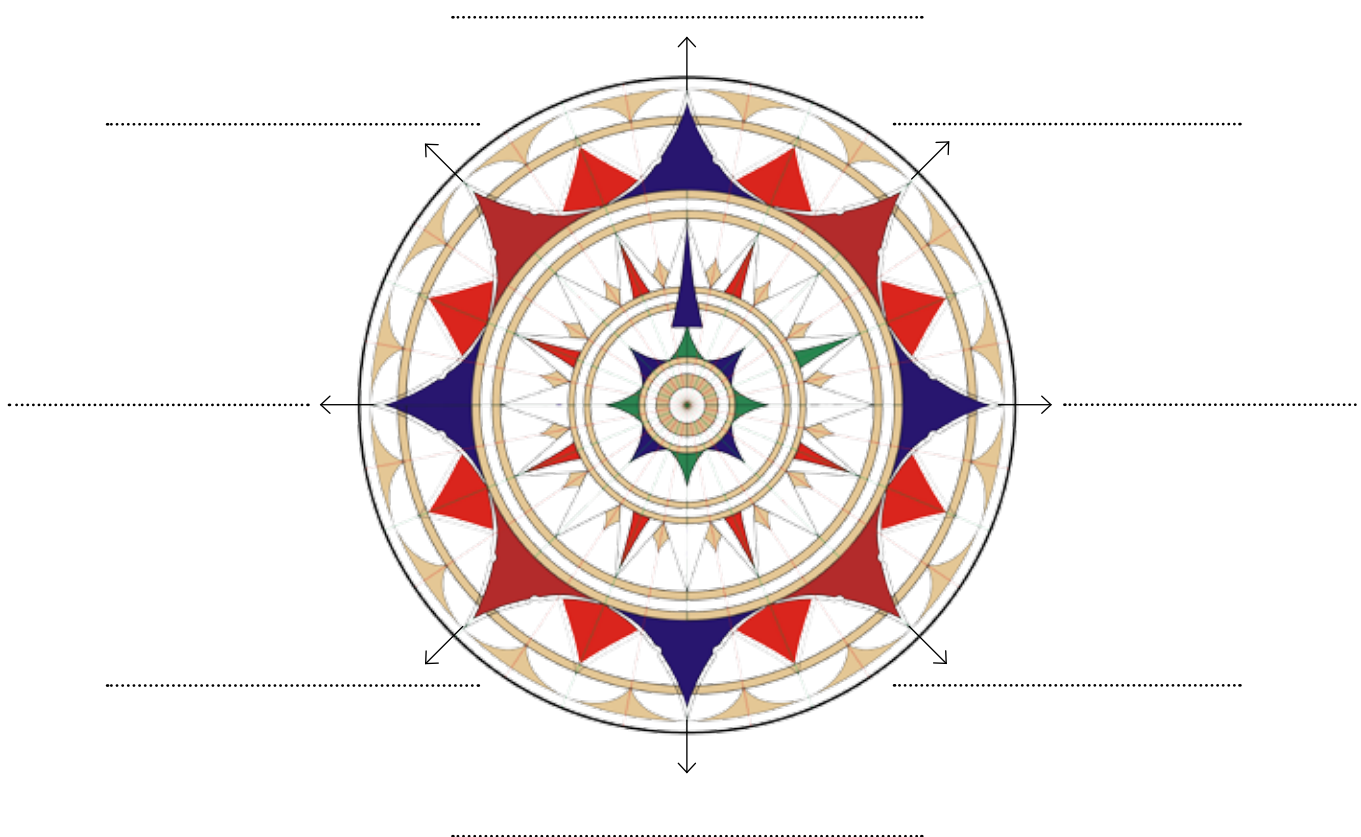
.....

2. Torna a llegir els poemes i digues quin vent deu ser el més fred.

.....

.....

3. Investiga i completa la rosa dels vents amb els noms dels vents dels poemes.

La natura

L'arena

4. Com diu el poema que és l'arena de la platja?

.....

.....

5. Busca en el diccionari la paraula *pitjar* i escriu què vol dir. Coneixes alguna paraula que vulga dir el mateix? Escriu-la també.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Totes les arenes són iguals? Quantes arenes coneixes? Escriu-les.

.....

.....

.....

El sol

7. Quin diu el sol que és el seu nom?

.....

.....

8. Coneixes cançons en què aparega el sol? Quines?

.....

.....

.....

Poema al sol i la lluna, llibre escrit i cantat per Dani Miquel i il·lustrat per Aitana Bernabé

La lluna

9. Què vol dir que la lluna porta gallufa? Explica-ho.

.....

.....

.....

10. Com ja saps, la lluna no sempre té la mateixa forma. Té quatre fases, dibuixa-les.

lluna CREIXENT

lluna PLENA

lluna MINVANT

lluna NOVA

11. Coneixes cançons en què aparega la lluna? Escriu-les.

.....

.....

.....

.....

Dani Miquel, en "Més Musiqueries", té una cançó dedicada al sol i a la lluna, que és el que més li agrada en el món. La cantem tots junts?

La pluja

12. T'agrada la pluja? Per què?

.....

.....

.....

13. Per què diu en el poema que la mar plora quan arriba la tardor?

.....

.....

.....

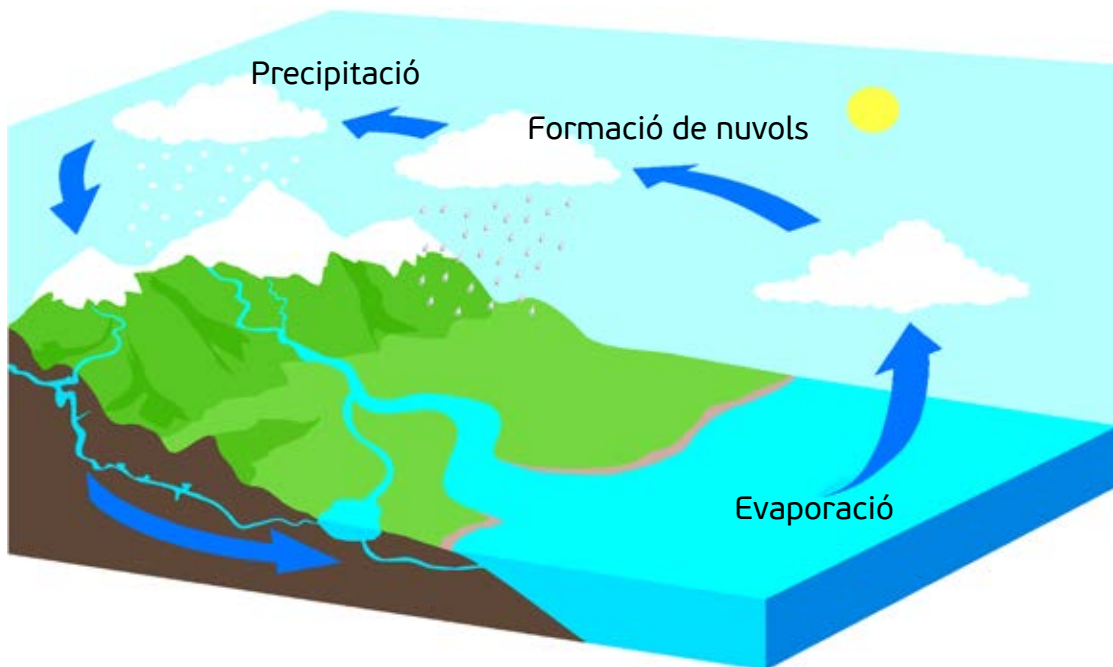
14. T'agraden les tronades d'estiu? Com són?

.....

.....

.....

15. Coneixes el cicle de l'aigua? Ací n'hi ha un dibuix: explica'l.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

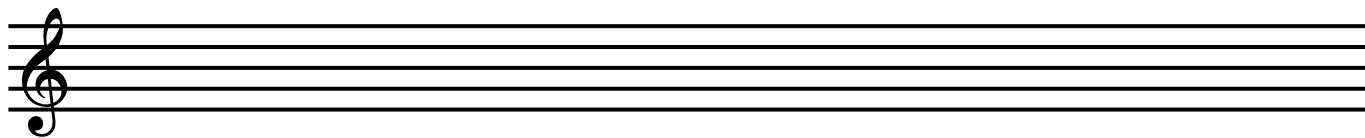

La música

Els noms de les notes

16. Coneixes els noms de les notes? Dibuixa-les en el pentagrama i escriu-ne els noms.

17. Inventa't un altre poema amb les notes musicals. En cada vers ha d'aparèixer una nota.

18. Quin és el teu instrument musical preferit? Per què? Dibuixa'l.

19. Com es diuen els instruments. Escriu-ne els noms.

1
2
3
4

5
6
7
8

9
10
11
12

Arpa

20. Com sona l'arpa?

.....

21. És un instrument de corda, de vent o de percussió?

.....

22. En el poema es diu que és un instrument molt antic...
com ho sabem?

.....

Oboé

23. Com sona l'oboé?

.....

24. És un instrument de corda, de vent o de percussió?

.....

Trompeta

25. Com sona la trompeta?

.....

26. És un instrument de corda, de vent o de percussió?

.....

Viola

27. Saps què és una viola? Explica-ho.

.....
.....
.....
.....
.....

28. Com sona la viola?

.....

29. Què és un quartet de corda? Quins instruments el formen?

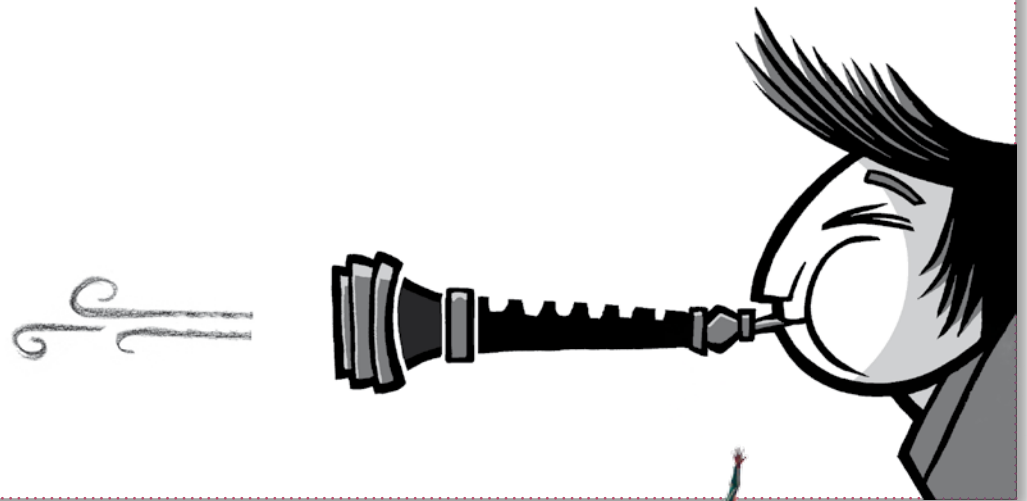
.....
.....

Dolçaina

30. Quin és l'instrument que sempre acompanya la dolçaina? Dibuixa'l.

31. La dolçaina és l'instrument amb el qual es toca la Muixeranga. Investiga què són les muixerangues i explica-ho.

La flauta

32. Com sona la flauta?

.....

.....

33. Quins tipus de flautes coneixes? Escribe-ne els noms.

[illegible]

34. Quants instruments coneixes? Classifica'ls en la graella.

[illegible]

Els oficis

35. Què vols ser de major? Fes-ne un dibuix i explica per què.

	De major vull ser...
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

36. A partir del poema «Bomber», fes-ne un altre amb la teua professió.

Si haguera de triar
el que vull ser de major
no tindria cap de dubte
per elegir-ne el millor.

Em posaria
que
i em
i uns bons

I el millor que jo voldria
és poder ser un
dels que
i

.....
.....
.....
.....

Cartera

37. La paraula *cartera* té més d'un significat. Escriu-los.

.....

.....

.....

38. T'agrada rebre cartes o postals? Imagina que has viatjat a un altre país i vols enviar una postal als pares o als amics. Dibuixa la postal i escriu-la.

Carreter

39. Quins oficis hi havia fa uns quants anys que hagen desaparegut? Escriu-los.

.....

.....

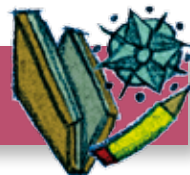
.....

.....

.....

.....

40. Observa i digues a què es dedicaven.

A partir del poema «El carreter», feu un mural a l'aula amb oficis que ja han desaparegut: nom de la professió, fotografia i descripció de la faena.

Forner

41. Quins són els ingredients necessaris per a fer un pa? Investiga-ho.

.....

.....

.....

.....

42. Escriu la recepta de com fer un pa.

.....

.....

.....

.....

.....

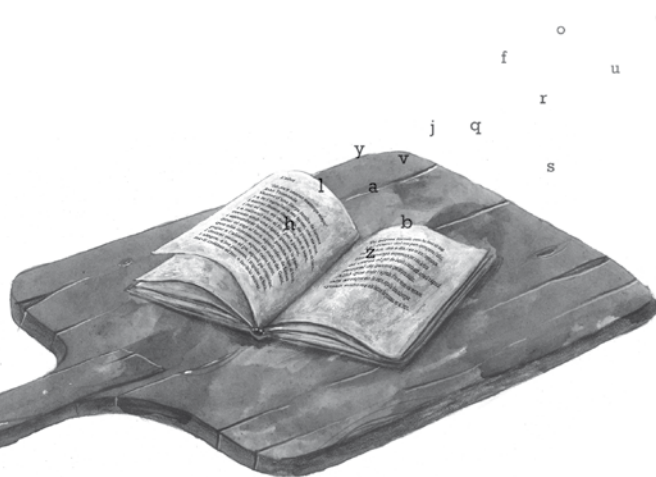
.....

.....

43. Hi ha un escriptor valencià que també venia d'una família de forners: Vicent Andrés Estellés. Investiga d'on era i què escrivia.

.....

El cos

44. Treballem les parts del cos! Escriu el nom de cada part.

The illustration shows three children jumping rope. The boy on the left is wearing a green hat, orange shirt, and yellow pants. The girl in the middle has blonde hair and is wearing a green shirt and pink skirt. The girl on the right has red hair and is wearing a pink polka-dot dress. Various body parts are circled and connected to empty boxes for labeling.

GENOLL	COLZE	CAP	MELIC	CABELLS	NAS
MÀ	ULL	DIT	CUL	PEU	

Les mans

45. Les mans es fan servir per a fer moltes coses diferents, dis-ne tres:

.....

.....

.....

Propostes didàctiques referides al llibre *Poemes per descobrir el món*
(ISBN: 978-84-937938-8-3)

© Andana editorial SL
València, 56, baix - 46680 Algemesí
www.andana.net

Dibuixos de Cristina Duran